

Deklinacija brojeva dva, oba, tri i četiri u čakavskim pravnim tekstovima od 13. do 18.stoljeća

Kuzmić, Boris

Source / Izvornik: **Croatica et Slavica Iadertina, 2007, 3, 9 - 29**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:084356>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-07**



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



BORIS KUZMIĆ
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet, Odsjek za kroatistiku
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
bkuzmic@ffzg.hr

DEKLINACIJA BROJEVA *DVA*, *OBA*, *TRI* I *ČETIRI* U ČAKAVSKIM PRAVNIM TEKSTOVIMA OD 13. DO 18. STOLJEĆA

Autor se u članku bavi deklinacijom brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* u čakavskim tekstovima pravne regulative od 13. do 18. stoljeća. Kao korpus za jezičnu analizu uzima 1 tekst iz 13. st., 4 teksta iz 14. st., 6 tekstova iz 15. st., 15 tekstova iz 16. st., 30 tekstova iz 17. st. i 16 tekstova iz 18. st. U jezičnoj se analizi posebna pažnja posvećuje usporedbi između oblika dvojine i množine u deklinaciji brojeva *dva* i *oba*, kao i razvoju množinskih oblika u deklinaciji brojeva *tri* i *četiri*. Autor navodi sve zabilježene oblike brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri*, uspoređuje njihovu pojavnost u različitom vremenskom presjeku i na temelju rezultata jezične analize nudi deklinacijski tip navedenih brojeva. Deklinacija brojeva u kosim padežima promatra se s obzirom na to jesu li navedeni brojevi dijelom prijedložnih ili neprijedložnih izraza, a posebno je pitanje učestalosti indeklinabilnih oblika.

KLJUČNE RIJEČI: *brojevi*, *čakavština*, *četiri*, *dva*, *oba*, *tri*

UVOD

Čakavština starijih razdoblja u deklinaciji brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri*, poglavito kada su članovi prijedložnih izraza, pokazuje dvije oprečne tendencije: jedna teži deklinabilnosti svih članova prijedložnoga izraza, a druga teži morfološkoj neutralizaciji svih zavisnih padeža prema akuzativu (usp. Zima, 1887: 70). Deklinacija broja *dva* u staroj čakavštini proteže se na tri tipa: imenički tip deklinacije prema i-osnovama, pridjevski tip deklinacije i indeklinabilni tip u kojemu se svi zavisni padeži neutraliziraju prema NAV. U Akademijinu *Rječniku* (1884–1886: 914; 1917–1922: 295) govori se o dvojini ili množini brojeva *dva* i *oba*, što se danas nikako ne bi moglo prihvatiti, imajući u vidu različite deklinacijske tipove prema kojima se sklanjaju brojevi *dva* i *oba* u čakavskom narječju. Građom iz Akademijina *Rječnika* poslužio sam se u određivanju deklinacijskih tipova ostalih brojeva.

Prema prvom deklinacijskom tipu uspostavlja se sljedeća paradigma: G *dviju* (sva 3 roda), *dvaju* (m. r., od 17. st.); DI *dvima* (sva 3 roda), *dvama* (m. i s. r., od 17. st.); L *dviju* (sva tri roda), *dvima* (sva tri roda, od 17. st.). Prema drugom

deklinacijskom tipu uspostavlja se paradigma: GL *dvih* (sva 3 roda, od 15. st.); D *dvim* (m. i s. r.); I *dvim*, *dvimi* (sva 3 roda). Treći deklinacijski tip prvotno je vezan uz prijedložne izraze koji imaju uvijek isti nastavak u svim padežima.

U deklinaciji broja *oba* (*dva*) izdvaja se G *obiju*, *obih* (m. i ž. r.), *obedvih*, *obiju dviju* (sva 3 roda); D *obim*, *obime* (m. r.); L *obiju* (sva 3 roda); I *obima* (sva 3 roda), *obimi* (ž. r.). Iz različitih oblika broja *oba* (*dva*) razvidna su dva deklinacijska tipa – imenički i pridjevski.

Broj *tri* u prijedložnim se izrazima rijetko deklinira (*Rječnik*, 1962–1966: 638) a u drugim se situacijama deklinira prema imeničkoj ili pridjevskoj deklinaciji za sva tri roda: G *triju* (od 16. st.), *trih*; D *trim*; L *trih*; I *trimi*, *trima*.

Broj *četiri* deklinira se prema imeničkoj ili pridjevskoj deklinaciji za sva tri roda: G *četiriju* (od 16. st.), *četireh* (14. i 15. st.), *četirih* (od 15. do 18. st.); D *četirem* (od 14. st.), *četirim*, *četirima* (od 16. st.); L *četireh* (15. i 16. st.), *četirih* (16. i 17. st.); I *četirimi* (od 16. do 18. st.).

Istraživanje koje će se provesti na korpusu čakavskih pravnih tekstova ima cilj revidirati dosadašnje rezultate u analizi deklinacijskih tipova navedenih brojeva i uspostaviti nove paradigmatičke odnose, isključivo u tzv. kosim padežima gdje je razvidan odnos između dvojine i množine. Posebno je važno proučiti odnos između indeklinabilnog i drugih dvaju deklinabilnih tipova u čakavštini starijih razdoblja.

13. STOLJEĆE

Broj *tri* u besprijedložnom i prijedložnom I poprima nastavak množinskoga dijela paradigme pridjevske deklinacije:

... ako bi muž ženi zvergal hoverlicu ili pokrivaču z glave va zli voli ter bi se moglo prikazati *trimi* dobrimi muži volia ženami plati libar 50... (VZ, 4r), ... nišće mane tribi ga ukazati kriva s *trimi* podobnimi svedoki... (VZ, 6v), ... plati knezu libre 2, a onomu svedoku vola 1 ili libar 8 i ima se pokazati za falso s *trimi* podobnimi ludi... (VZ, 7r).

14. STOLJEĆE

Prilagodбом fonemskog sastava nastavka G dv. m. i ž. roda *dva*, *oba*, *obadva* (= *dvoju*, *oboju*, *obiju dviju*) nastavku *-êma* u I dv. uspostavlja se odnos: I *dvêma* / *obêma* : G *dvêju* / *obêju*, uz provedeni ekavski i ikavski refleksi *jata*:

... i zato ju postavih va ovu očitu formu, i autentiki teju *dveju* nodaru, kako e zgora... (AC, VI), ... od oprtla, od satlovreča i *dveju*-gradu i vsi deželani... (AC, VI), ... z *dveju*-gradu sudac kramar i ki behu š nim... (AC, VI), ... od satlovreča i *dveju*-gradu i vsi deželani... (AC, VI), ... sudac kramar z *dveju*-gradu sudac crloni z vodnani... (AC, VI); ... pisah za prošnju *obiju* stranu pravo i vjerno... (2x, AC, VIII-IX).

Rijetka je pojava kada broj *dva* u besprijedložnom G poprima nastavak množine prema pridjevskoj deklinaciji:

... na vsako leto more za sebe vzeti van od straže od tih dvanajst deseti, od vsakoga deseta jednog kmeta, vinur spoznanju tih *dvih* sudac i takoj od vsakoga stana ovčarskoga jedan sir... (KZ, 42).

Oblik *dvih* u čakavskim pisanim tekstovima nastao je analogijom prema oblicima *trih* / *četirih* iz pridjevske deklinacije (Belić, 1950: 309). Akademijin *Rječnik* (1884–1886: 915) navodi primjere u čakavskih pisaca gdje se oblici dvojine broja *dva* u G zamjenjuju oblicima množine, a najranije potvrde sežu u 15. st. Istražena građa pokazuje da se navedena pojava u čakavskim pisanim tekstovima ostvaruje i prije 15. st. Broj *oba* u DI ž. roda čuva dvojinu paradigmu:

... i kada to be oznaneno *obima* stranama gospodin markez i vsi ini dobri ludi... (AC, VI), ... ki biše pisan na prvih razvodih pred *obima* stranama... (AC, VI).

Akademijin *Rječnik* (1917–1922: 295) bilježi najranije potvrde navedenog oblika tek od 15. st. uglavnom u štokavskih pisaca. Deklinacija brojeva *dva* i *oba* pokazuje dobro čuvanje oblika dvojine, ali i najranije prodiranje množinskoga nastavka u besprijedložnom G prema pridjevskoj deklinaciji.

Indeklinabilni oblik broja tri u prijedložnom G potvrđuje se samo u jednom primjeru:

... da ih ne mozi nigdor prekupit do *tri* dan... (KZ, 25).

Belić (1950: 309) naglašava kako se indeklinabilnost brojeva *dva*, *tri* i *četiri* realizira tek od 15. st. Istražena građa pokazuje da se navedena pojava u čakavskim pisanim tekstovima ostvaruje i prije 15. st. U besprijedložnom G i L brojeva *tri* i *četiri* ostvaruju se množinski nastavci pridjevske deklinacije:

... a na konac *trih* dan more vsaki kupit... (KZ, 25); ... i tu na brodi na razvodih teh *četireh* ohranujući deželanom, da mogu va vrime suše napajat svoje živine... (AC, VI), ... da se tu svršuju teh *četireh* komuni termeni i razvodi od kunfini meju nimi... (AC, VI).

Za oblik G *trih* Akademijin *Rječnik* (1962–1966: 639) navodi najranije potvrde tek od 15. st., a za GL *četireh* navodi potvrde od 14. do 16. st. (*Rječnik* 1884–1886: 3). Broj *tri* u DI čuva množinsku paradigmu:

... ošće tim *trim* mužem, ki jesu bili pervoga leta markari, gre vsakomu na vsaki dan dokle takovo razloženje pomogu sveršiti soldini osam... (KZ, 47); ... ki tri muži i s tima pervimi *trimi* muži markari imaju teh sto marak razložiti pravo na vseh sedećih... (KZ, 47), ... tribi da se posvidoči svedoci *trimi* od tadbine za libar 100...(SS, 13r), ... gospodar bi mogal provati *trimi* svedoci v grade... (KČS, 7-1/2).

Deklinacija brojeva *tri* i *četiri* pokazuje dobro čuvanje oblika množine, tj. utjecaj dvojinke paradigme na deklinaciju brojeva *tri* i *četiri* u ovom periodu još nije izvršen.

Istražena građa pokazuje da su se brojevi *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* u prijedložnim izrazima deklinirali (9x), a samo jedan primjer pokazuje indeklinabilnost broja *tri* u prijedložnom G.

15. STOLJEĆE

Najveći broj primjera (21x) u GL svih triju rodova brojeva *dva* i *oba* pripada dvojnjskoj paradigmi:

... ki su sada i ki imaju priti od vsake teškoće i od svakoga dohodka desetini osmoga sedmoga četrtoga delov rečenih imenovanoi crikvi i takoe zvrhu rečenu *dviju* vinogradu rečenoga reda fratar, i vrhu rečeno ča e ot ivana jušiča... (AC, LXXXI), ... a dva pristava po sve godišće na svrsi *dviju* misecih po svoj župi da obhode ove ljudi... (PS, 116), ... ima zemlje dni 12, luke stog jedan, malinišću *dviju* šesti del, služi četrtinu... (MU, Bužičevci), ... ima zemlje dni 12, luke stog jedan, malinišću *dviju* šesti del, prapruti stog jedan, služi četrtinu... (MU, Bužičevci), ... Mavrić na *dviju* selu Švrđića selo dni 33, i na tom drži svoj dvor... (MU, Četrtnjaci), ... ima zemlje dan 9, luke stog 1, malinišću *dviju* sakoga šesti del, prapruti stog 1... (MU, Bužičevci), ... ima zemlje dni 19, luke stoga dva, malinišću *dviju* svakoga pol... (MU, Bužičevci), ... ima zemlje dni 7, sinokoše stogi šest, malinišću *dviju*, sakoga pol, služi sol. 54... (MU, Golivrh), ... jošće zemlje crikvene i popovske na Gojmerji dni 22, luke stog jedan, to je *dviju* lučicu, a toverna ča se kada proda... (MU, Gojmerje); ... i biše dani na to pristavi i aldomašnici dobru volju *obeju* stranu na opelanje... (HS, 38), ... i to je pridano Petru Mirčiću k onomu, na kom stoji, i od tui *obiju* selu služi u gradu... (MU, Krakar), ... jošće drugoga sela, ko se di Radmanje, zemlje dni 8; od tui *obiju* selu ima služiti gradom, ali konjem, ali zlata dva... (MU, Vitunj), ... jošće drži drugo selo, ko se zove biskuplje, zemlje dni 8, luke kosca jednoga; od tui *obiju* selu služi zlata dva, ali u gradu; jošće malin jedan, ki je od tui *obiju* selu, služi zlata dva... (2x, MU, Vitunj), ... a na tui *obiju* selu zgora pisaniu drži Anton Marković svoj dvor... (MU, Dvor Martina Oštiharića), ... zač se ne mogu uložiti u plemenščinu ini, nego knez, suci, ne budući volja *obiju* stranu... (PS, 63a), ... bih na vsem tom i pisah e z prošnju *obiju* stranu i po zapovidi sudac... (AC, XX), ... oni porotnici esu prosili *obiju* stranu, da im dadu u ruke... (AC, LX), ... pisah ta list po prošni *obiju* stranu i dobrih ljudi... (AC, LXXVII), ... pri tom bih i prošen od *obiju* stranu pisah... (AC, CXLVI), ... i stadosmo nad tim i spitasmo od *obiju* više rečeniju stranu vse krivice i škode ke bihu meju nami... (AC, CXVII).

Indeklinabilni oblici broja *dva* u prijedložnom G potvrđuju se u dvama primjerima:

... i takojer juneta mlada do *dvi* godišći, more ga prodavati po deset pinez... (PS, 107a), ... za svaki put od *dvi* libre u komun od naše braščine... (MBM).

Najveći broj primjera (4x) u DI m. i ž. roda brojeva *dva* i *oba* pripada oblicima dvojjine:

... da ima pojti s *dvima* volma ovsa sijati... (MU, Novaci); ... ku crkav više rečenu svetago ivana krstitela i s *obima* oltaroma više imenovanoma i sa vsim pristojanem malim i velikim ča godi pristoi k toi crikvi i k oltarom mi pravim darom darovasmo... (AC, LXIV), ... a totu reče domin mikula i jurai pohmaević *obima* više rečenima stranama... (AC, CXVII), ... mi knez anž frankapan, krčki,

senski i modruški i pročaja s *obima* našima sinma s knezem kerštoforom i s knezem bolfom damo na znane... (AC, CLIX).

Prodiranje množinskoga nastavka pridjevske deklinacije u D broja *dva* ostvaruje se samo u jednom primjeru:

... i ženi rečenoga radašina i sestri naši duhovnoi i nje sinom *dvim*, pavlu, martinu... (AC, LV).

Deklinacija brojeva *dva* i *oba* i dalje pokazuje dobro čuvanje oblika dvojine, ali i prodiranje množinskoga nastavka u D prema pridjevskoj deklinaciji.

Indeklinabilni oblici brojeva *tri* i *četiri* (10x) potvrđuju se u prijedložnom G i I u sljedećim primjerima:

... a ne mozi vgraditi veće od *tri* bravi netežane zemle... (KČS 2, 33-8), ... i pasti vnuti ča e već od *tri* bravi... (KČS 2, 33-14), ... da se imamo listi razumiti prija *tri* dni i na to zgora rečeno postavismo naše pečate... (HS, 48), ... nakon *tri* misece da se družu promine... (PS, 24), ... tada ga ima pozvati do *tri* obroke... (PS, 63a), ... da ga imij držati do *tri* leta po odkupu... (HS, 81), ... da stavi općina poljička *tri* prokaratura od *tri* plemena... (PS, 11), ... a namisto *tri* libre jima platiti soldinov dvanadeste... (MBM); ... jošće su dužni u leti sa *tri* časti, o Vazmi vsi janje jedno... (MU, Suglice); ... ima biti daržan dojt u svaku mladu nedilju... pod penu od *četiri* soldina... (MBM).

Brojevi *tri* i *četiri* u GL poprimaju nastavke množinskoga dijela paradigme pridjevske deklinacije (11x) u sljedećim primjerima:

... i podoban teg u kapeli *treh* kralv na Orišci... (HS, 152), ... i za dušu nega mrtvih, na oltari *trih* krali v crikvi svete marie v seni... (AC, L), ... imaju biti tri suci zakletveni od *trih* plemen... (PS, 3), ... to e od *trih* sel, služi žitkom... (AC, CXIII), ... to je od *trih* sel, služi žitkom... (MU, Sv. Mikula), ... ko bi dano v kaštel... naiprvo moći svetih v skrinicah *trih*... (HS, 188); ... a navadna e sveta rimska crikav vse nauke i naredbe vsih svetih navlastito presvitlih *četirih* doktorov svojih častno prieti i prijamši stanovito braniti... (AC, LXXXIX), ... poslan k nam od strane *četirih* kolenščin brate svoe... (AC, CXIV), ... jošće u malinu i u maliniščih *četirih* imata delak... (MU, Grabark), ... i budući puni prokaraturi nih i oda vsih *četirih* kolen plemena nebluškoga dobrovolnim zakonom osvidočiše pred nami... (AC, XLVIII), ... kneže s juga u onih *četirih* podvornica ča se ni namirilo ednoga ždriba, to namirismo pravo pravo podane... (HS, 226).

Broj *četiri* u prijedložnom I čuva množinski nastavak:

... s tim patom ga da sudac andrii redovnikom a s volju *četrimi* sini, da smiju redovnici svako leto služiti ednu misu... (AC, XXIII).

Navedeni oblik Akademijin *Rječnik* (1884–1886: 2–5) nema među ekscerpiranom građom. Deklinacija brojeva *tri* i *četiri* pokazuje dobro čuvanje oblika množine, tj. utjecaj dvojninske paradigme na deklinaciju brojeva *tri* i *četiri* u ovom periodu još nije izvršen.

Istražena građa pokazuje da su se brojevi *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* prema ukupnoj potvrđenosti u prijedložnim izrazima pretežito deklinirali (18x), ali indeklinabilni oblici koji se ostvaruju u prijedložnom G brojeva *dva*, *tri* i *četiri*, kao i prijedložnom I broja *tri* prema broju potvrda (11x) gotovo se približavaju deklinabilnim oblicima. Ovo je period jezične povijesti kada jača tendencija prema indeklinabilnosti čiji se smjer utjecaja širio od izostajanja deklinabilnih oblika u kosim padežima brojeva *tri* i *četiri* prema broju *dva*. Navedena se teza može potkrijepiti potvrdom iz 14. st. gdje se indeklinabilni oblik najranije javlja u prijedložnom G broja *tri*, dok indeklinabilni oblici broja *dva* u tom periodu posve izostaju.

16. STOLJEĆE

Najveći broj primjera (15x) u G brojeva *dva* i *oba* pripada množinskoj paradigmi pridjevske deklinacije:

... imejte od onih *dvih* deli refat i platit rečenomu vnuku... (OVS 1, I. 16), ... od tih *dvih* ludi edno e Gargur Lečić, koga obra Pero za svoga suca, drugi Marko Šintić, koga obra Lovru Rumanolić za svoga suca... (L, 173), ... a to e i toga vsega vsa suma od tih *dvih* ograd libar četirsto i osamdeset i pet... (L, 131); ... razumejuć počtovani oficij tužbu i odgovor *obeh* part, odlučise i sentencijaše... (2x, OVS 1, I. 10, II. 2), ... razumejuć počtovani oficij tužbu i odgovor *obeh* part, tolikajše svedočastvi zgora pisano... (OVS 1, I. 22), ... razumivše počtovani oficij tužbu i odgovor *obeh* parti i odlučise da pokaže ta Vlastelinić... (OVS, III. 4), ... razumejuć počtovani oficij tužbu i odgovor *obeh* parti, odlučise da rečeni Vincenc ima platit rečenoga Matetića... (OVS 1, I. 4), ... razumejuć počtovani oficij tužbu i odgovor *obeh* parti, i pohvališe i potverdiše tištament više spomenuti... (OVS 1, I. 21), ... razumejuć počtovani župan i stareji tužbu i odgovor *obeh* parti, i razumejući škrit više spomenuti... (OVS 1, II. 8), ... i razumejući počtovani svetnici njih tužbu i odgovor *obeh* parti, odlučise i sentencijaše... (OVS 1, II. 27), ... razumejuć počtovani oficij tužbu *obeh* parti, odlučise, da nima rečeni Matej pitat već dela od kravi... (OVS 1, I. 19), ... kako slišah z ust od *obeh* stran, buduć plovat va to vreme... (HGI, 6), ... razumejuć počtovani oficij tužbu i odgovor i *obih* parti potrebovanje u pismeh ... (OVS 1, II. 21), ... razumejući počtovani svet tužbu i termen dekretan do *obih* sadanjih pravad i da ni kunparil odgovarat sentencijaše rečenega Jakova... (OVS 1, II. 25).

Stari dvojinjski oblici (13x) čuvaju se u GL sr. i ž. roda brojeva *dva* i *oba* u sljedećim primjerima:

... zač na *dveju* selu Marka djaka ni nego jedan kmet... (UD, 111); ... videći dobru volu *obiju* stranu na tom, dah ta moi list otvoren... (AC, CCXXXIV), ... mihal dijak ča biše na *obiju* stranu i knez gašpar prošnjom ga isprosi... (AC, CCLXII), ... na to prošon dobrovoljnim zakonom ot *obiju* stranu... (JŠ), ... ki to pisah po prošnji *obiju* *dviju* stranu i u dobri volji... (MŠ), ... kako bi štimano po štimaduru obranom ot *obiju* stran po Martinu Sladiniću... (L, 162), ... budući štimano po štimadurih obranih po dobri voli od *obiju* strane... (L, 44), ... obrani štimadur po dobri voli od *obiju* strane... (L, 120), ... i pri nemi bi Matii Baričević, obrani štimadur od *obiju* strane... (L, 139), ... i pri nem

bi obrani štimadur od strane *obiju* Martin Stuparić... (L, 150), ... bi štimana po štimadurih obranah po dobrih voli od *obiju* strane po Martinu Sladiniću... (L, 152), ... obrani štimaduri od strane *obiju* strane... (L, 107), ... po Martinu Sladiniću i po Martinu Stupariću, obranim štimaduru od strane *obiju* strane... (L, 108).

Indeklinabilni oblici broja *dva* (5x) u prijedložnom G potvrđuju se u sljedećim primjerima:

... afitiva Ivan Škrivanić Martinui...ovac svojih 9 od fruta v termen do *dva* godišća... (L, 22), ... a ta rečeni fit počal je o Miholi pasanoi a to do *dva* godišća... (L, 28), ... a ta rečeni afitacijon gre do *dva* godišća... (L, 92), ... a ta afitacijun gre do *dva* godišća... (L, 93), ... da svoje selo na spolovinu Ivanu, sinu Matija Bernardića, do *dvi* leti... (OVS, III. 16).

Dvojinski oblici (3x) DI m. i ž. roda brojeva *dva* i *oba* potvrđuju se u sljedećim primjerima:

... da jest ov sanžak hlivanjski i Malkoč beg z *dvima* drugima sanžaka došal s velikom vojskom na Hrvate... (IKTV, 12); ... za ku je rota v pravdah rečenoga gospodina vicebana *obima* gori rečenima stranama bila obnašasta, a od nijedne strane nedokončana... (AC, CCLXXV), ... da bi se veće nigdar za ta doli pisana, ter med *obima* stranama dokončana dugovanja... (AC, CCLXXV).

Jedini potvrđeni oblici D broja *dva* pripadaju množinskoj paradigmi pridjevske deklinacije:

... ča pristoji tem *dvem* bakonon, a to z Gržetom Bilinićem, sinom oca Martina... (BG), ... dal sam *dvim* mužem ki te barilce do Ozlja odnesoše l. 4... (OM, 16r), ... pak pušćam sad, ki e v Sobčevi drazi, mojim *dvim* sinom Marku i Mikuli, a z tim patom da mi jimaju davati polovicu intrade... (L, 118), ... da bude kuća moja moim *dvim* hćeram Kati i Margariti, a s tim obligom, kako e više pisano... (L, 37).

U odnosu na prethodna razdoblja od 13. do 15. st., ovdje se situacija u deklinaciji broja *dva* promijenila u korist množinskih oblika pridjevske deklinacije koji postaju dominantni, dočim je dvojina bolje sačuvana u deklinaciji broja *oba*.

Broj *tri* u GL poprima nastavak množinskoga dijela paradigme pridjevske deklinacije (6x):

... dano je za gombu od tih *trib* tovorov od Tersta do Grobnika od tovara po l. 8... (OM, 15v), ... zakon naš est da na dan *treh* krali ima mali komun s plovanom... (VPZ 1, 4-19), ... pisan na peći nedelu po *trib* kralih... (AC, CCXL), ... loja librica do *trib* kralji po soldī 5... (OVS, II. 20), ... a tu ukazaše plemeniti ludi o *trib* stoli na lici zemle od stola buškoga... (AC, CLXXXVIII), ... da su ga v *trib* spravišćih potverdili... (AC, CCXVIII).

Indeklinabilni oblici u prijedložnom G podjednako su zastupljeni u istraženoj građi:

... da je imaju imiti od sada do *tri* leta, ča je na Sensu... (L, 9), ... a te rečene ovce se afitivaju do *tri* leta od sada... (L, 63), ... a ta fit rečeni od sada do *tri*

leta... (L, 64), ... ako ne plati do leta *tri*, da ta zemlja ostaje za rečenu crikav... (NSS, 6-18/19), ... učiniti mu ih i dati mu nih nakom *tri* leta... (L, 131), ... da ju donasade do *tri* lita i da plaća od ne čagodi... (AC, CCVI).

Množinski oblici (6x) posve su prevladali u DI:

... sentencijuemo za račun od onih dari, učinjenih po škritih, *trim* sinom svojim od libar 250 po svakom... (L, 9), ... i tako te laze izručismo tim *trim* imenitim mužem... (PKL), ... i slugam *trim* hrana, jednomu dijaku i plaća i konjem zob i seno... (ILČ); ... u deferencije vertećoj meju *trimi* sestrami Bartola Pulizanca... (OVS, I. 15), ... dojde matei mihalević ponujajući nikolike zemle: *trimi* slogi na seli, a pet na poli... (AC, 30), ... da imaju rat početi nad nami *trimi* vojskami... (AC, CCXX).

Deklinacija broja *tri* pokazuje dobro čuvanje množinskih oblika, tj. utjecaja dvojninske paradigme u ovom periodu još uvijek nema.

Istražena građa pokazuje da su se brojevi *dva*, *oba* i *tri* u prijedložnim izrazima pretežito deklinirali (24x) u odnosu na indeklinabilne oblike brojeva *dva* i *tri* (11x). Važno je, međutim, istaknuti da su se indeklinabilni oblici brojeva *dva* i *tri*, koji se jedino ostvaruju u G, brojem primjera izjednačili s deklinabilnim oblicima navedenih brojeva u istom padežu.

17. STOLJEĆE

Dvojninski oblik broja *dva* u G m. roda ostvaruje se samo u jednom primjeru:

... ča se zovu Nališki, plaćaju od *dviju* gospodinu m. po soldini tri i beč jedan... (HU).

Najveći broj primjera u G brojeva *dva* i *oba* pripada indeklinabilnim oblicima (27x):

... ili opstane do *dva* meseca, da imaju ništar valjat... (MZ, 250), ... u termen od *dva* miseca nastojat da ga pod penom u sebe ima... (Š, 119), ... da ima doniti pinezi do *dva* godišća... (Š, 99), ... ostavljan brašćini 2 barila vina do *dva* leta na svetoga Šimuna... (Š, 160), ... da ga kopa s polovice do *dva* leta... (L, 430), ... i to pod penu od *dve* marki svakemu od njih, ki ne bi marili... (MZ, 258), ... Svirčevu sinu po jednu trkiju od *dvi* gazete da da to mlada brašćina... (Š, 132), ... svakomu po jednu kapacu od *dvi* libre... (Š, 35), ... ostavljam unukam moje hćere Jeline svakoj kanicu od *dvi* libre... (Š, 39), ... ostavljam unukam hćere moje Filipe svakoj po kanicu od *dvi* libre... (Š, 39), ... a divojkan po jednu kanicu od *dvi* libre... (Š, 73), ... a Juri momu sestriću jednu kapu od libre *dvi*... (Š, 83), ... da joi čini reći po jedan veršarij na nje krsno ime do dvadeset godišć od *dvi* libre... (Š, 102), ... ostavljam svakoj unuci kanicu i unukom po kapu od *dvi* libre... (Š, 117), ... ostavljam mojim unukom Lovri i Mati svakomu po kapu od *dvi* libre... (Š, 121), ... ostavljam Jeli unuci mojoj pokrvaču od *dvi* libre... (Š, 122), ... a ženskim kanicu od *dvi* libre... (Š, 123), ... ostavljam sinu Pave Juretina kapu od *dvi* libre... (Š, 125), ... Sladi i Mati kapu od *dvi* libre... (Š, 125), ... ostavljan Mari sestri jednu pokrvaču od *dvi* libre i sestri Dori drugu

od *dvi* libre... (2x, Š, 132), ... mojoj unuci, hćeri Jurini, jednu kurdelu od *dvi* libre... (Š, 136), ... ostavljan Juri, momu nećaku, jednu kapu od *dvi* libre... (Š, 144), ... činiti za korist od skule pod penu od *dvi* libre, niti ima doći... (SP, X), ... nejmađu biti nijedna više od osam unac, ni manja od *dvi* unce... (SP, VII), ... tako za gospodina generala u zobi okol jedne ili *dvi* kvarti kako se na govedčetu bude vidilo... (SHK 2, CCXXXIV); ... kako bi štimano po dobrih mužih i po rotnicih pratikih od *obe* strane izabrani... (ZND, 2).

Množinski oblici GL brojeva *dva* i *oba* pridjevske deklinacije (24x) brojčano se približavaju indeklinabilnim oblicima:

... imaju bit razlučene i razdvojene, kako i perva, po rukah od deset starejih i *dveh* sudac po pošibltade... (MZ, 264), ... oće bit po običaju ili užance od *dveh* sudac... (MZ, 265), ... od onih ima bit po običaju od *dveh* sudac previjeno... (KZ 9, 156), ... da more bit svet storen od deliberacijone po *dveh* suceh, da ravno ni kapitana... (MZ, 260), ... i svet more bit učinjen prez kapitana po *dveh* suceh i deset starejih... (MZ, 261), ... hoće moć bit učinjeno prez kapitana samo po *dveh* suceh i deset starejih... (KZ 9, 155), ... ke ulike su poležeće na kunfinu sulikami kolegija reškoga od *dveh* stran, a od grbina blago Gašpara Sankovića... (IKG, 8), ... ča se nahodi nobili i štabili u smrti i u životu izvam onih *dvih* kusov zemalj ča sam ostavi za dušu moju i mojih mrtvih... (Š, 30), ... da u dilje donesu polovicu pinez, koliko za tratnju od naših *dvih* pogrebov koliko ča se odviše bi se štimalo... (Š, 215), ... kadi ne sliši vlastoviti interes i za radi toga polag svrhu njih *dvih* bratov Vukasovićev učinjene sentencije ostajemo... (SHK 3, LIV), ... na vrtu jesu vrata velika prez *dvih* pantov velikih... (BSU, 360), ... treta na Slavoninah v Veloi Peči, v drazi, *dvih* kusi, libar 29... (L, 277), ... mora popisat i stirat porkulab u presluhu *dvih* sudac i *dvih* redovnikov, i to za hasan gospodsku... (2x, GU 4, 2r), ... Grgo Jarnjević i Županić od *dvih* tečajev fl. 1 kr. 20... (BSU, 331), ... ta kunfina od *dvih* stran s riškimi fratri, a od trete strane kunfina sinokoša Vitelića... (TU, 9v), ... na tih *dvih* selih stoje s njimi željari... (OU, 246); ... tolikajer od *obedvih* slavnih orsagov Korotana i Kranja... (SHK 2, CLXVII), ... a ta je zemla v stani *obidvih*, a ta e zemla va vartli... (L, 256), ... i to sve znanjem i privoljenjem od *obeh* parti na očitem svete... (MZ, 264), ... budući popervo razumel i slišal pravice od *obeh* stran, toliko pismeh prežentane... (MZ, 260), ... koliko v govorenju, toliko v pismeh od *obeh* stran pernešeneh, je otlučil... (MZ, 263), ... po zapovede *obeh* stran pisah v očitem svetu ovu odluku zakonitu... (MZ, 267), ... i to po štime od štimaduri našastih od *obeh* strani, pervi štimadur Matej Orbanić... (IKG, 6).

Oblici množine (43x) u DI brojeva *dva* i *oba* posve su prevladali nad oblicima dvojine (1x), a unutar množinske paradigme došlo je do primanja dativnoga nastavka u I broja *dva*, kao i instrumentalnoga nastavka u D broja *oba*:

... dah *dvem* kopačem so. 20... (2x, V, f. 3v, 20r), ... dah kopači *dvem* libricu 1... (V, f. 19r), ... pravdi od kriminali veleh se pristojje sudit kapitanu, *dvem* sucem i desetim starejem... (MZ, 261), ... ima se dat račun *dvem* sucem na preženciju kapitanovu... (MZ, 264), ... kriminali veći, svi i svaki, pristojje kapitanu, *dvem* sucem i desetim starejem... (KZ 9, 155), ... veće reče da pušća tem *dvem* sinom zvan Antona Punpin njivi i dragu... (HGI, 23), ... a drugim

dvim mladim pastirom dati se mora vsakomu glav 6 blaga... (GU 4, 3v), ... da je imal platit tim *dvim* bratom dvanaist dukat i pol... (HGI, 10), ... i pušćam moim *dvim* sinom Matiju i Marku a to ono tarsje... (L, 302), ... prodaem Juriću Šimičiću i Tomiću Šimičiću, *dvim* bratom, a to im prodajem onu našu smokvu... (L, 552), ... ostavi njegovim *dvim* sinom Antonu i Juri da razdile na po, kako prava braća po smrti njegove žene... (Š, 16), ... ostavi sve njegovo štabilo i mobilo i ča e na gosposkomu njegovim *dvim* sinom Antonu i Šimunu, da razdile sve na po kako prava... (Š, 185), ... da su počele pravde biti tim *dvim* bratom Vlatkovićem...(SHK 2, XXI), ... budući da je *dvim* krajinam otvorena i da ne budući još ustabiljena Lika i Karbava... (TM), ... pušćam moim *dvim* hćeram Mari i Antoni... (L, 424), ... a sada ostavljan mojin *dvim* unukon Grgi i Mati... (Š, 83); ... imejte se deržat va jednom turne v grade pod *dvemi* kljuci, od keh imej deržat jednoga Gospodščina, a drugoga grad... (MZ, 264), ... hote se ohranit u jednom turnu od grada pod *dvemi* ključi od keh jedan hoće držat gosposčina... (KZ 9, 155), ... komorica med pečmi prez vrat i vsega željeza z *dvemi* zidanimi dimnjaki... (BSU, 358), ... od matrimonija pred nje plovanom i *dvemi* svedoki overšit... (MO, 7v), ... lit gospodinovih 1643 luja na 30, prid *dvimi* svidoci... (Š, 3), ... hti učiniti njegov taštament najzadnji prid *dvimi* svidoci... (3x, Š, 16, 181, 185), ... hti učiniti njegov taštamenat prid *dvimi* svidoci... (6x, Š, 18, 20-23, 25), ... ča ju more dojt od nje očinstva i materinstva, prid *dvimi* svidoci... (Š, 19), ... hoti učiniti njegov taštament prid *dvimi* svidoci zvanimi i moljenimi... (Š, 221), ... ki sad činim prid *dvimi* svidoci... (Š, 27), ... hti učiniti nje taštament prid *dvimi* svidoci... (Š, 103), ... ča ga more dopasti od braće njegove prid *dvimi* svidoci... (Š, 187), ... hti učiniti nje taštament od onoga ča e nje, prid *dvimi* svidoci... (Š, 197), ... kade sada stoji malin z *dvemi* brajdami zdola i zgora imenovana Lučica... (TZ, 5r), ... i ta klečći stavivši ruku na propelo med *dvimi* svićami gorućemi priseć ima osam dan po Miholje... (TZ, 7r); ... hti učiniti njegov taštament prid *dvim* svidoci... (Š, 24); ... pušćam mojim sestram *obem* jednako... (M, 39), ... pošćam *obem* hćeram vinograd v Kosorici... (M, 96), ... pušćam *obim* popom, ki služe u Zlarinu, vina po 1 barilo do lita... (Š, 179); ... suproti takovom konfinu ali mejaša razdiljenju, ki bi se učiniti ča podstupil veliku pena *obedvimi* stranami postavili... (SHK 2, CLXVII).

Dvojinski se oblik broja *dva* u I m. roda ostvaruje samo u jednom primjeru:

... komu bi od nas ali od nega dopušćeno i prid *dvima* ali trima svidoci ema biti učinem matrimoni... (S, 84).

Indeklinabilni oblik broja *dva* realizira se i u I, ali riječ je o izoliranoj pojavi:

... hti učiniti njegov taštament prid *dvi* svidoci... (Š, 198).

U deklinaciji brojeva *dva* i *oba* zamjećuje se posvemašnja pripadnost množinskim oblicima, dočim su dvojinski oblici gotovo u potpunosti istisnuti. Dvojinskim se oblicima samo na morfološkom planu pridružuju oznake dvojine budući da je njihovo sintaktičko slaganje s drugim članovima atributne sintagme isključivo množinsko.

Najveći broj primjera u prijedložnom G brojeva *tri* i *četiri* pripada indeklinabilnim oblicima (24x):

... na ovu sentenciju se proziva do 15. dan do *tri* gradi na špendije ko zgubi... (SPoN, 30), ... a nigdore do *tri* dni slobodan prekupiti nijedne marhe do *tri* dni, ka na prodaju dojde... (2x, BKU), ... Jeli i Ivi i Kati jedni kurdelu od *tri* lahti soldini 4 od moje polovice... (Š, 143), ... da mi je Marko Markovića za konat od *tri* fita kvartu pšenice... (RBJF, 2. bilj.), ... pod penu redovnikom od šušpecijuni do *tri* miseca... (C, 29), ... ima mi dati jednu misu kantanu do *tri* godišća... (Š, 99), ... ostavljan na Sveti duh do *tri* godišća tri barila vina... (Š, 158), ... ostavljan braći vina barili 3 do godišća *tri* za dušu moju... (Š, 161), ... pušćan braščini...vina barili tri do *tri* godišća... (Š, 175), ... ostavljan od moga dobra za dušu pokojnoga moga oca Jivu do *tri* godišća mise dvi... (Š, 213), ... ostavljan od moga dobra za dušu moga pokojnoga dida Jure do *tri* godišća svako godišće po dvi mise... (Š, 213), ... ki obeća od sada do *tri* leta vsako leto pšenici starić 3... (IT), ... ki je v Kukovem dolu, do *tri* leta s pati, kako više, plaća vsako leto... (IT), ... paki 6 ovac na pol od više do *tri* leta, da mu se ne mozite z ruk zneti... (L, 259), ... i sada mi broi trista libar, ostale trista do *tri* leta... (L, 438), ... i ako mu ne varnem pinezi do *tri* leta, da mu ostane libero franko... (L, 471), ... da mu ga ne mozi nijedan nigdar vazeti, samo ja do *tri* leta sam za se... (L, 497), ... ako bi ki do *tri* leta zastal s dohotkom, da je crikva gospodar... (SPoZ, 1v), ... i pošćam jedne junice od *tri* leta... (M, 96), ... ostavljan Mihi sestriću momu jednu kapu od *tri* libre... (Š, 83), ... ostavljam sinu Mati moje ćere Šinke kapu od *tri* libre... (Š, 124), ... i kako njima bude narejeno pod penu od *tri* libre svaki... (MBB, 17); ... ostavljam da mi daju moji redi na sveti Juraj do *četire* godišća mise četire... (Š, 214).

Množinski se oblici (13x) pridjevske deklinacije ostvaruju u GL brojeva *tri* i *četiri* u sljedećim primjerima:

... da od sada na prvo imet jednoih starešinu od seh oveh *treh* brać zgorh imenovanih... (V, f. 2r), ... i satiš sve smo od seh *treh* teh brać i učinismo ta račun... (V, f. 3r), ... zgora imenovani sudci obrani od *trih* gradi i uzeše najprvo... (SHK 2, CX), ... ka pravda je od gradih *trih* i tako budući sakupleni v rečenom gradu... (SHK 2, CX), ... Lukešiću od *trih* dan od pile i malinov žita... (GU 3), ... imaju se posebe klast v jednu kaselu od *trih* ključ, jednoga oće imet kapitan... (MZ, 265), ... a masline su u *trih* sudi i da braščina uzme vino... (Š, 132), ... toliko inamo ne plaća nego od tih *trih* glav po s. 2... (HU); ... kako jesu na vse 4 kanti *četirih* nedilji dani zamerni ljudi... (IMM), ... da mozi zet od *četireh* šoldini veće po spodopščine... (MZ, 248), ... od tih *četirih* deli sakoј sestri jedan del... (SpoZ, 1v), ... u tom vrtu na *četirih* stupih star čardak... (BSU, 363), ... na *četirih* vuglih željeznimi spojčkami spet osmimi... (BSU, 365).

Zanimljiv oblik dvojine u G broja *tri* nalazim samo u jednom primjeru koji je nastao kontaminacijom oblika *trih* i dvojinskoga *triju*:

... visina oltara budi od podanka do gori *trijuh* nog visina i 7 unac... (S, 32).

Ovdje se utjecaj broja *dva* imeničke deklinacije prenosi na deklinaciju broja *tri*. Navedena se pojava u štokavskim književnim tekstovima provodi ranije, od početka 16. st. (Belić, 1950: 309). Brojevi *tri* i *četiri* u DI pretežito dobivaju množinske nastavke (10x) pridjevske deklinacije:

... dah *trem* kopačem so. 30... (V, f. 17r), ... pošćam vsem *trem* sinom Laz i Devnica... (M, 54), ... a po nje smrti puščam hćeram vsem *trem* jednako... (M, 40), ... a to da bude moim *trim* sinom... (L, 402), ... ostavljan mojin *trin* unukan ke su u Magazinovih, svakoj po jednu kanicu... (Š, 77); ... i od grada jimaju biti postavljeni u jednu dobru kaselu pod *trimi* ključići... (KZ 9, 156), ... ki kus kunfina s jednem krajem s *trimi* zgora imenovanemi fratri a s druge strane kunfina s Mikulum Tomašićem... (TU, 9v); ... ako bi ki drugi tulikajše sušpet bil onim *četirim* soldatom u gradu Tersatu... (TU, 11r), ... kako ja Luce, pokojnoga Garge Alese, *četirim* crikvam soldini 12... (Š, 166), ... u komu ostavljan *četirin* crikvan po soldini 24... (Š, 137).

Rijedak oblik dvojine u I broja *tri* nalazim samo u jednom primjeru:

... komu bi od nas ali od nega dopušćeno i prid dvima ali *trima* svidoci ema biti učinem matrimoni... (S, 84).

Dvojinski oblici broja *tri* vjerojatno nastaju pod utjecajem štokavskih pisanih tekstova u kojima je od 16. st. dvojinska paradigma broja *dva* utjecala na deklinaciju brojeva *tri* i *četiri*. Osim toga, sintaktičko slaganje s imenicom *noga* pokazuje kako je značenje broja *tri*, premda je riječ o morfološkoj dvojini, primarno množinsko.

Istražena građa pokazuje da su se brojevi *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* u prijedložnim izrazima pretežito deklinirali (59x), ali brojčano im se približavaju indeklinabilni oblici (51x) koji su u G brojeva *dva* i *tri* dominantniji od deklinabilnih oblika.

18. STOLJEĆE

Najveći broj primjera (8x) u GL brojeva *dva* i *oba* pripada množinskoj paradigmi:

... kako mi je to povidano od mojih *dvih* sini, ki se jesu zaperli u rećenu kuću za obranbu... (SHK 3, CLXXXVII), ... meni učinjena od vojvode Pave Lalića, Vuka Milaneza, Pave Domazetovića i *dvih* bratov Pere i Bolfačića Homolića... (SHK 3, CLXXXVII), ... to jest od vojvode Lalića, Pave Domazetovića, Vuka Milaneza... *dvih* bratov Jure i Jive Demeli, Jurka Domazetovića... (SHK 3, CLXXXVII), ...nego postaviti u depožit za potrebe mostirske u škrinju od *dvih* ključići ke imaju biti provijene... (KPL, VIII), ... pri Laliću, Domazetoviću, Milanezu i pri *dvih* brati Demelićev, ča akoprem ni mi bilo znano... (SHK 3, CLXXXVII), ... nahodil se ob *dvih* urah po poldan u kući moga gosp. brata... (SHK 3, CLXXXVII); ... neka mogu oni koji su potribni u onimi *dvimi* prvimi miseci stignuti žitak s ribanjem... (IRS); ... radi toga čini se zakon z volju *obeh* stran da kako je bilo pogojeno... (MI, 266), ... na instanciju od zgora rećeneh stran *obeh* su prišli na današnji dan ovo povideti... (KZ 10, 157).

Unutar množinske paradigme došlo je do primanja instrumentalnoga nastavka u L broja *dva*. Dvojinski oblik broja *dva* u G ž. roda nalazim samo u jednom primjeru:

... u ime legata ostavlja ereda od miglioramenat *dviju* zemalja njemu ostavljeni od njegova pokojnoga strica Antona... (TK, 6).

Indeklinabilni oblici u G broja *dva* potvrđuju se u trima primjerima:

... ako prija ne bi bila volja od *dva* dila od naših bratimih... (BM, VII), ... zašto istinu najdosmo nakon *dva* godišća... (SLKN, 79), ... ali ča se ima učiniti pod penu od *dvi* libre... (MBSK).

Broj *dva* u DI čuva nastavak dvojine (3x) ili poprima nastavak množine pridjevske deklinacije (1x):

... neka je onda sve mojim *dvima* sestram... (TK, 7); ... koja bude veće kumenta s *dvama* dili ona bude obslužena u sve... (BM, X), ... i moglo bi se provata s *dvama* svidoci da je to rekao svojimi usti... (BM, XIV); ... nego *dvim* hćeram pušća niki pinezi i kuću u Bakru... (BOMD).

Oblik *dvama* u čakavskim pisanim tekstovima vrlo je rijedak, a u štokavskih se pisaca javlja tek u 17. st. (Rječnik, 1884–1886: 915). Zanimljivo je primijetiti da se dvojinskim oblicima brojeva samo na morfološkom planu pridružuju oznake dvojine, budući da se sintaktički slažu s imenicama u množini. Spomenuta pojava govori u prilog tezi kako ovdje nije riječ o starim oblicima dvojine, nego o tzv. novoj dvojini kojoj je značenje, kao i sintaktičko slaganje s drugim članovima atributne sintagme, isključivo množinsko.

U ovom periodu jezične povijesti brojevi *tri* i *četiri* u G uglavnom ostvaruju indeklinabilne oblike (12x):

... da županovica koja bude za vrime ne ima opsovati nijednu sestrimu pod penu od *tri* libra... (PBSK), ... ote davat rečenoj Luciji svojoj materi, svaki svoj mih mošta od *tri* siće... (HGI, 44), ... od županije ne more veće biti u županstvu do *tri* godišća a nakom *tri* godišća kako bude sestrimam zadovoljno... (2x, PBSK); ... drugoga kraja da Stajničanom polak ove otkazane meje od ovih *četiri* ljudi meje verbami troje duplimi ograditi... (SHK 3, CLXI), ... da nijedan ne bude smit govorit prez dopušćenja od banke pod penu od *četiri* soldina... (BM, XVII), ... da nijedan bude smit vasesmu rič pod penu od *četiri* soldina... (BM, XVII), ... ima platiti deset dukat od šest libar i *četiri* soldina svaki... (BM, XVIII), ... da imaju platit dukat pet od šest libar i *četiri* soldina svaki... (BM, XVIII), ... činiti učinit sviće bratimom za luminariju i da su od *četiri* unce i turte, i da su blagoslovene od kapelana... (MBSA), ... činiti učiniti sviće bratimom i da su od *četiri* unce i da se imaju davati na kandaloru... (MBSM).

Samo se jedan dvojinski oblik u G, koji sintaktički predstavlja množinu, ostvaruje u primjeru:

... koi zakoni od Lige bihu saranjeni od nas od *triju* rata s Turcima... (SLKN, uvod).

Množinski se oblik G ostvaruje u primjeru:

... zakon naš je da na dan *trib* kralji ima mali komun s plovanom... (VPZ 2, 4-19), ... da se može pozivati na istoga gospodina i na sud *trib* gradov po čemu vidi se... (SIK, 147).

Broj *tri* u DI isključivo dobiva množinske nastavke (3x):

... da pri tom obstaje čineći se pena svim *trim* strankam 100 cekinov... (SHK 3, CXLII); ... ča naidošē otac šekretarij Žic po gradu s *trimi* vlasteli l.

310... (KPL, IX), ... s ocem p. fra Ignaciem Žicem, s ovima *trimi* definituri, a četvrti ne mogući doiti radi rečenoga uzroka... (KPL, VII).

Deklinacija broja *tri* pokazuje dobro čuvanje množinskih oblika, a pojedinačan primjer morfološke dvojine pokazuje sintaktičku pripadnost množini.

Istražena građa pokazuje da su se brojevi *dva*, *oba* i *tri* u prijedložnim izrazima pretežito deklinirali (14x), u odnosu na indeklinabilne oblike brojeva *dva* i *tri* (8x), ali je važno istaknuti kako indeklinabilni oblici brojeva *dva* i *tri*, koji se jedino ostvaruju u G, brojem primjera dominiraju nad deklinabilnim oblicima navedenih brojeva u istom padežu. Deklinabilni oblici broja *četiri* u G nisu potvrđeni.

ZAKLJUČAK

Do 16. st. deklinacija brojeva *dva* i *oba* pokazuje dobro čuvanje oblika dvojine, ali prodiru množinski nastavci u G (14. st.) i D (15. st.) prema pridjevskoj deklinaciji. Tijekom 16. st. situacija u deklinaciji broja *dva* promijenila se u korist množinskih oblika pridjevske deklinacije koji postaju dominantni, dočim je dvojina bolje sačuvana u deklinaciji broja *oba*. Tijekom 17. i 18. st. u deklinaciji brojeva *dva* i *oba* zamjećuje se posvemašnja pripadnost množinskim oblicima, dočim su dvojniski oblici gotovo u potpunosti istisnuti. Dvojniskim se oblicima samo na morfološkom planu pridružuju oznake dvojine budući da je njihovo sintaktičko slaganje s drugim članovima atributne sintagme isključivo množinsko.

Do 17. st. deklinacija brojeva *tri* i *četiri* pokazuje dobro čuvanje oblika množine, tj. utjecaj dvojniske paradigme na deklinaciju brojeva *tri* i *četiri* u tom razdoblju još nije izvršen. Tijekom 17. i 18. st. dvojniski oblici broja *tri* vjerojatno nastaju pod utjecajem štokavskih pisanih tekstova u kojima je od 16. st. dvojniska paradigma broja *dva* utjecala na deklinaciju brojeva *tri* i *četiri*. Osim toga, sintaktičko slaganje s imenicama pokazuje kako je značenje broja *tri*, premda je riječ o morfološkoj dvojini, primarno množinsko.

Istražena građa pokazuje da su se brojevi *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* u prijedložnim izrazima pretežito deklinirali do 15. st. Tendencija prema indeklinabilnosti jača tijekom 15. st. čiji se smjer utjecaja širio od izostajanja deklinabilnih oblika u kosim padežima brojeva *tri* i *četiri* prema broju dva. Od 16. st. indeklinabilni se oblici brojeva *dva* i *tri* brojem primjera izjednačuju s deklinabilnim oblicima navedenih brojeva u prijedložnim izrazima, a od 17. st. indeklinabilni oblici preuzimaju dominaciju.

U sljedećim tablicama prikazan je raspored množinskih i dvojniskih oblika u deklinaciji brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* od 13. do 18. st.

G	<i>dveju / dviju, dveh / dvih, dva, dve, dvi</i>	<i>obeju / obiju, obeh / obih, obedvih, obe</i>
D	<i>dvima, dvem / dvim / dvin</i>	<i>obima, obem / obim, obedvimi</i>
L	<i>dveju / dviju, dveh / dvih, dvimi</i>	<i>obiju, obidvih</i>
I	<i>dvima, dvama, dvemi / dvimi, dvim, dvi</i>	<i>obima</i>

Tablica I. Deklinacija brojeva *dva* i *oba* (13.–18. st.)

G	<i>treh / trih, triju / trijuh, tri</i>	<i>četerih / četireh / četirih, četire, četiri</i>
D	<i>trem / trim / trin</i>	<i>četirim / četirin</i>
L	<i>trih</i>	<i>četireh / četirih</i>
I	<i>trimi, trima, tri</i>	<i>četrimi</i>

Tablica II. Deklinacija brojeva *tri* i *četiri* (13.–18. st.)

POPIS IZVORA

13. st.

1. VZ – Vinodolski zakon (1288., u: Margetić, 1995a)

14. st.

1. AC – Acta Croatica (u: Kukuljević-Sakcinski, 1863)
2. KČS – Krčki (Vrbanski) statut (1388., u: Rački i sur., 1890)
3. KZ – Kastavski zakon (1400., u: Rački i sur., 1890)
4. SS – Senjski statut (1388., u: Margetić i Strčić, 1985–1987)

15. st.

1. AC – Acta croatica (u: Kukuljević-Sakcinski, 1863)
2. HS – Hrvatski spomenici (u: Šurmin, 1898)
3. KČS 2 – Krčki (Vrbanski) statut (1470., u: Rački i sur., 1890)
4. MBM – Matrikula bratovštine Blažene Marije u šibenskom Varošu (20. 8. 1452., u: Šupuk, 1976)
5. MU – Urbar modruški (1486., u: Lopašić, 1997)
6. PS – Poljički statut (1440., u: Junković, 1968)

16. st.

1. AC – Acta Croatica (u: Kukuljević-Sakcinski, 1863)
2. BG – Brte Gržinić, tkalac, i Grže Bilinac Ličanin zamjenjuju međusobno neka zemljišta (Hum, 3. 1. 1599., u: Strohal, 1910)
3. HGI – Hrvatske glagoljičke isprave (1516.–1598., u: Strohal, 1926)
4. IKTV – Izvješća o kretanjama turske vojske uz hrvatsku granicu (1545.–1599., u: Bojničić, 1914)
5. ILČ – Instrukcija Ludoviku Čikulinu (1599., u: Laszowsky, 1915)
6. JŠ – Jure Škirin, Jure Slipčić i Jure Marčac prodaju svoja zemljišta plebanušu Jurju (Na Gazi, 1535., u: Strohal, 1910)
7. L – Glagoljski lošinjski protokoli notara Mikule Krstinića i Ivana Božićevića (1564–1600, u: Košuta, 1988)
8. MŠ – Mike Šukal i brat njegov Matak Šukal prodaje komad zemljišta svomu stričiću Grguru Šukalu – Grgur Šukal i Jurak Šukal zamjenjuju neka svoja zemljišta – Tomaš Šukal i Grgur Šukal daruju se uzamjence (Mahićno, 1563., u: Strohal, 1910)

9. NSS – Notar Salom Salomić upisuje u općinsku knjigu zabilješke (Trsat, od 1596. do 1598., u: Margetić i Moguš, 1991)
10. OM – Računi Marka Oršića za 1593. godinu (u: Margetić, 1980)
11. OVS – Odluke veprinačkoga suda (1589.–1591., u: Strohal, 1914)
12. OVS 1 – Odluke veprinačkoga suda (1598.–1599., u: Strohal, 1917)
13. PKL – Listina iz Prekrižja (Ozalj, 12. 7. 1511., u: Lopašić, 1894)
14. UD – Urbari grada Dubovca (1579. i 1581., u: Lopašić, 1894)
15. VPZ 1 – Veprinački zakon (1507., u: Margetić, 1995)

17. st.
1. BKU – Bakarski urbar (1605., u: Laszowsky, 1915)
2. BSU – Bosiljevački urbar (1650., u: Lopašić, 1894)
3. C – Poljičke konstitucije nadbiskupa Stjepana Cosmija (1688., u: Mošin, 1952)
4. GU 3 – Grobnički urbar (1605., u: Laszowsky, 1915)
5. GU 4 – Grobnički urbar (18. 7. 1640., u: Lopašić, 1894)
6. HGI – Hrvatske glagoljičke isprave (1609.–1698., u: Strohal, 1926)
7. HU – Hreljinski urbar (1605., u: Laszowsky, 1915)
8. IKG – Isprave iz kastavske gospoštije (1642.–1649., u: Antoljak, 1956)
9. IMM – Isprava Mihalja Malinara (27. 3. 1603., u: Laszowsky, 1915)
10. IT – Braća sv. Mikule iznajmljuju jednu crkvenu njivu Ivanu Tonšiću, a jednu Dunatu Miklaviću na tri godine (Boljun, 19. 3. 1609., u: Strohal, 1911)
11. KZ 9 – Kastavski zakon (19. 12. 1661., u: Laginja, 1873)
12. L – Glagoljski lošinjski protokoli notara Ivana Božićevića (1601.–1636., u: Košuta, 1988)
13. M – Protokol Andreje Matkovića (1601.–1639., u: Štefanić, 1952)
14. MBB – Matrikula bogoljubne braće od Zvirače (1630., u: Fisković, 1971a)
15. MO – Popisana mnoga običan'ja ka se od starine jesu overševala na Tersašćini a nisu u statutu propisana nego jesu u običaju (1653., u: Margetić i Moguš, 1991)
16. MZ – Mošćenički zakon (1637., u: Šepić, 1957)
17. OU – Ozaljski urbar (1642., u: Lopašić, 1894)
18. RBJF – Računske bilježnice Hvarkinje Jelene Fazaneo (1685.–1700., u: Fisković, 1974)
19. S – Poljičke konstitucije nadbiskupa Sforze Ponzonija (1620., u: Mošin, 1952)
20. SHK 2 – Spomenici Hrvatske krajine 2 (u: Lopašić, 1885)
21. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3 (u: Lopašić, 1889)
22. SP – Pravilnik Bratovštine Gospe na Spinutu (1691., u: Fisković, 1971)
23. SPoN – Spor o nasljedstvu pred trsatskom Pravdom i žalba na tri vinodolska grada (Trsat, 8. 2. 1681., u: Margetić i Moguš, 1991)

24. SPoZ – Spor o zemlji pred devet gradova vinodolskih (Polje Tribaljsko, 11. 9. 1679., u: Margetić i Moguš, 1991)
 25. Š – Šibenski glagoljski spomenici (1637.–1683., u: Šupuk, 1957)
 26. TM – Senjani mole da se ne bi tridesetnica iz Modruša smjestila u Senju (Senj, rujna 1696., u: Laszowski, 1905)
 27. TU – Trsatski urbar (1610., u: Margetić i Moguš, 1991)
 28. TZ – Trsatski zakon (1640., u: Margetić i Moguš, 1991)
 29. V – Glagoljski zapisi iz bratovštinske knjige iz Vranje u Istri (1609.–1633., u: Vlahov, 1996)
 30. ZND – Zapisnici notara dobrinjskih (1603.–1641., u: Strohal, 1910a)
18. st.
1. BM – Pravilnik Bratovštine sv. Mihovila (1762., u: Fisković, 1971)
 2. BOMD – Bilješka na oporuci Mihalja Dešića (u: Margetić i Moguš, 1991)
 3. HGI – Hrvatske glagoljičke isprave (1704.–1781., u: Strohal, 1926)
 4. IRS – Ižani u ribarskim sporovima (Zadar, 15. 2. 1781., u: Cvitanović, 1998)
 5. KPL – Koperske listine (1710.–1734., u: Žic, 1934)
 6. KZ 10 – Kastavski zakon (15. 7. 1779., u: Laginja, 1874)
 7. MBSA – Matrilula braće sv. Anđela Stražanina (Veli Varoš, 8. 12. 1759., u: Bezić-Božanić, 1984)
 8. MBSK – Matrikula braće sv. Križa (Veli Varoš, 14. 11. 1709., 5. 12. 1717., u: Bezić-Božanić, 1984)
 9. MBSM – Matrikula braće sv. Mikule (Veli Varoš, siječnja 1714., u: Bezić-Božanić, 1984)
 10. MI – Mošćenička isprava Ivana Battiste Tomičića (9. 7. 1743., u: Šepić, 1957)
 11. PBSK – Pravilnik bratovštine sv. Križa (Drvenik, 1730., u: Pažanin, 1986)
 12. SHK 3 – Spomenici Hrvatske krajine 3 (u: Lopašić, 1889)
 13. SIK – Spomenica Novljanina Ivana Kargačina (1791., u: Lopašić, 1894)
 14. SLKN – Statut lige kotara ninskoga (1744., u: Karlič, 1913)
 15. TK – Testamenti iz Kaštela (1788.–1800., u: Kužić, 2004)
 16. VPZ 2 – Veprinački zakon, Corin prijepis (pol. 18. st., u: Mandić, 1955)

POPIS IZDANJA TISKANIH IZVORA

Stjepan Antoljak, 1956: "Kako su isusovci sticali posjede u nekadašnjoj Kastavskoj gospoštiji. Jedanaest hrvatskih isprava iz XVII. stoljeća sa toga područja", *Jadranski zbornik*, 1, str. 203–217.

Nevenka Bezić-Božanić, 1984: "Četiri pravilnika bratovština iz splitskog Velog Varoša", *Čakavska rič*, 12, br. 1–2, str. 105–134.

Ivan Bojničić, 1914: "Izvjешća o kretanjama turske vojske uz hrvatsku granicu u drugoj polovici XVI. vijeka", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arhiva*, 16, str. 60–101.

Alfonso Cvitanović, 1998: *Ižani u ribarskim sporovima od 1501. do 1781. godine*, Matica hrvatska, Zadar.

Cvito Fisković, 1971: "Dva pravilnika splitskih bratovština na hrvatskom jeziku", *Čakavska rič*, 1, br. 2, str. 117–147.

Cvito Fisković, 1971a: "Dva pravilnika trogirskih bratovština na hrvatskom jeziku", *Čakavska rič*, 1, br. 1, str. 99–122.

Cvito Fisković, 1974: "Računske bilježnice Hvarkinje Jelene Fazaneo iz XVII–XVIII stoljeća na čakavskom", *Čakavska rič*, 4, br. 2, str. 105–154.

Zvonimir Junković, 1968: "Izvorni tekst i prijevod Poljičkoga statuta", *Poljički zbornik*, 1, str. 32–103.

Petar Karlić, 1913: "Statut lige kotara ninskoga", *Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu*, 39, br. 1, str. 394–402.

Leo Košuta, 1988: "Glagoljski lošinski protokoli notara Mikule Krstinića i Ivana Božičevića (1564-1636)", *Radovi Staroslavenskog zavoda*, 9, str. 1–291.

Ivan Kukuljević-Sakcinski, 1863: "Acta croatica. Listine hrvatske", *Monumenta historica Slavorum meridionalium*, 1, str. 1–339.

Krešimir Kužić, 2004: "Leksik i grafija u oporukama iz Kaštela na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće", *Čakavska rič*, 32, br. 2, str. 203–252.

Matko Laginja, 1873: "Zakon grada Kastva od leta 1400", *Pravo*, 1, br. 9, str. 281–288.

Matko Laginja, 1874: "Zakon grada Kastva od leta 1400", *Pravo*, 1, br. 10, str. 315–317.

Emil Laszowski, 1905: "Prilozi za povjest hrvatske krajine", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 7, str. 84–119.

Emil Laszowsky, 1915: "Urbar vinodolskih imanja knezova Zrinskih", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva*, 17, str. 71–108.

Radoslav Lopašić, 1885: "Spomenici Hrvatske krajine II. Od godine 1610 do 1693.", *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 16, str. 1–435.

Radoslav Lopašić, 1889: "Spomenici Hrvatske krajine III. Od godine 1693. do 1780. i u dodatku od g. 1531. do 1730.", *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*, 20, str. 1–519.

Radoslav Lopašić, 1894: "Urbaria lingua croatica conscripta. Hrvatski urbari", *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*, 5, str. 1–484.

Radoslav Lopašić, 1997: *Urbar modruški od god. 1486*, Prilozi E. Hercigonja, I. Tironi, Ogranak Matice hrvatske Ogulin, Ogulin.

Oleg Mandić, 1955: "Osnove pravnog uređenja veprinačke općine u XVIII. stoljeću", *Rad JAZU*, 306, str. 75–119.

Lujo Margetić, 1980: *Iz vinodolske prošlosti. Pravni izvori i rasprave*, Liburnija – Školska knjiga, Rijeka.

Lujo M a r g e t i ć, 1995: "Veprinački zakon iz 1507.", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 37, str. 341–367.

Lujo M a r g e t i ć, 1995a: *Vinodolski zakon. The Vinodol Law. Das Gesetz von Vinodol*, Narodne novine, Zagreb.

Lujo M a r g e t i ć i Milan M o g u š, 1991: *Zakon trsatski*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka.

Lujo M a r g e t i ć i Petar S t r č i ć, 1985 – 1987: "Senjski statut iz 1388.", *Senjski zbornik*, 12, str. 19–99.

Vladimir M o š i n, 1952: "Poljičke konstitucije iz 1620. i 1688. godine", *Radovi Staroslavenskog instituta*, 1, str. 175–206.

Ivan P a ž a n i n, 1986: "Pravilnik bratovštine sv. Križa na hrvatskome jeziku i drugi prilozi poznavanju bratovština u Drveničkoj župi (Veli i Mali Drvenik i Vinišća)", *Čakavska rič*, 14, br. 2, str. 75–93.

Franjo R a č k i i sur., 1890: "Statuta lingua croatica conscripta. Hrvatski pisani zakoni: Vinodolski, Poljički, Vrbanski a donekle i svega krčkoga otoka, Kastavski, Veprinački i Trsatski", *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*, 4/1, str. 1–265.

Rudolf S t r o h a l, 1907: "Nekoliko starih listina iz karlovačkoga kotara", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 9, str. 148–160.

Rudolf S t r o h a l, 1910: "Nekoliko neštampanih glagolskih listina", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 12, str. 61–78.

Rudolf S t r o h a l, 1910a: "Zapisnici notara dobrinjskih od god. 1603-1641.", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 12, str. 107–121.

Rudolf S t r o h a l, 1911: "Neke glagolske dosada neštampane listine", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva*, 13, str. 15–34.

Rudolf S t r o h a l, 1914: "Odluke veprinačkoga suda od god. 1589. – 1591.", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva*, 16, str. 117–154.

Rudolf S t r o h a l, 1917: "Odluke veprinačkoga suda iz god. 1598. i 1599.", *Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskog arkiva*, 19, str. 78–116.

Rudolf S t r o h a l, 1926: "Još nekoliko hrvatskih glagolskih isprava", *Vjesnik Kr. državnog arkiva u Zagrebu*, 2, str. 178–207.

Ante Š e p i ć, 1957: "Zakon kaštela Mošćenic, prijepisi njegovi, tekst i jezik", *Rad JAZU*, 315, str. 233–285.

Vjekoslav Š t e f a n i ć, 1952: "Glagoljski notarski protokol iz Draguča u Istri", *Radovi Staroslavenskog instituta*, 1, str. 73–174.

Ante Š u p u k, 1957: *Šibenski glagoljski spomenici*, JAZU, Zagreb.

Ante Š u p u k, 1976: "Matrikula bratovštine Blažene Marije u šibenskom Varošu", *Čakavska rič*, 6, br. 1, str. 5–34.

Đuro Šurmin, 1898: "Hrvatski spomenici. Acta croatica (ab anno 1100-1499)", *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*, 6, str. 1–500.

Dražen Vlahov, 1996: *Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri (1609.-1633.)*, Povijesni arhiv u Pazinu, Pazin.

Nikola Žic, 1934: "Nekoliko glagoljskih listina iz nekadašnjega franjevačkoga samostana sv. Grgura u Kopru", *Vjesnik Kr. državnog arhiva u Zagrebu*, 6, str. 75–85.

LITERATURA

Aleksandar Belić, 1950: *Istorija srpskohrvatskog jezika. Knj. II sv. 1: Reči sa deklinacijom*, Naučna knjiga, Beograd.

Božidar Finka, 1971: "Čakavsko narječje", *Čakavska rič*, 1, br.1, str. 41–71.

Vinko Grubišić, 1995: "Mijenjaju li se brojevi *dva*, *tri* i *četiri* kad su s prijedlozima", *Jezik*, 42, br. 3, str. 78–82.

Josip Ham, 1956: "Promjena brojeva 2, 3 i 4", *Jezik*, 4, br. 5, str. 9–14.

Zvonimir Junković, 1968: "Jezik Poljičkoga statuta", *Poljički zbornik*, 1, str. 117–132.

Blaž Jurišić, 1992: *Nacrt hrvatske slovnice. Glasovi i oblici u poviestnom razvoju* (pretisak), Matica hrvatska, Zagreb.

Gojko Kraljević, 1976: "Deklinabilnost i indeklinabilnost brojeva *dva*, *tri*, *četiri*", *Naš jezik*, 22, br. 1–2, str. 43–52.

Boris Kuzmić, 2001: "Jezik Veprinačkog zakona (1507)", *Fluminensia*, 13, br. 1–2, str. 1–24.

Iva Lukežić, 1996: "Hrvatski jezik u grobničkim urbarima iz 1610.–1612. i iz 1726. godine", *Grobnički zbornik*, 4, str. 319–330.

Iva Lukežić, 2005: "Jezik Grobničke brašćinske knjige (16. i 17. stoljeće) kao dijalektološki predložak", u: *Drugi Hercigonjin zbornik*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, str. 223–246.

Dragica Malić, 1988: *Povaljska listina kao jezični spomenik*, Hrvatsko filološko društvo, Zagreb.

Svetozar Marković, 1951: "O promjenljivosti broja dva", *Naš jezik*, 5–6, br. 2, str. 155–161.

Milan Moguš, 1988: "Jezik prijevoda Senjskoga statuta", *Senjski zbornik*, 13, str. 51–56.

Milan Moguš, 2000: "Filološki pogled na starohrvatske pravne spomenike", *Nouljanski zbornik*, 4, str. 65–70.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (1884.–1886.). Dio II, JAZU, Zagreb.

Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (1917.–1922.). Dio VIII, JAZU, Zagreb.

- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1962.–1966.). Dio XVIII, JAZU, Zagreb.
- Pavle R o g i ć, 1955: "Deklinacija brojeva *dva, oba (obadva), tri, četiri*", *Jezik*, 3, br. 5, str. 138–141.
- Adam E. S u p r u n, 1977: "Staroslav. *Oba na desęte*", u: *Nahtigalov zbornik*, Filozofska fakulteta, Ljubljana, str. 453–463.
- Ante Š e p i ć, 1953: "Jezik hrvatskih općinskih statuta istarskih i primorskih. Prilog historičkoj gramatici hrvatskog jezika", *Rad JAZU*, 295, str. 5–40.
- Ante Š e p i ć, 1957: "Zākôn kaštela Mošćenċ. Prijepisi njegovi, tekst i jezik", *Rad JAZU*, 315, str. 233–285.
- Branka T a f r a, 1989: "Što su brojevi? (gramatički i leksikografski problem)", *Rasprave Zavoda za jezik*, 15, str. 219–237.
- Branka T a f r a, 1993: *Gramatika u Hrvata i Vjekoslav Babukić*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Jasna V i n c e, 2004: "Brojevi 1, 2, 11 i 12 u hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku", u: *Glagoljica i hrvatski glagolizam*, Staroslavenski institut – Krčka biskupija, Zagreb – Krk, str. 595–605.
- Luka Z i m a, 1887: *Ānekoje, većinom sintaktične razlike između čakavštine, kajkavštine i štokavštine*, JAZU, Zagreb.
- Marija Z n i k a, 2002: *Kategorija brojivosti u hrvatskom jeziku*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.

THE DECLENSION OF NUMERALS *TWO, BOTH, THREE* AND *FOUR* IN THE
 ČAKAVIAN LEGAL TEXTS FROM THE 13TH TO THE 18TH CENTURY

SUMMARY

In this paper the author discusses some interesting facts about the declension of the numerals *two, both, three* and *four* in the Čakavian legal texts from the 13th to the 18th century. The language analysis is conducted on seventy two Čakavian legal texts (1 from the 13th, 4 from the 14th, 6 from the 15th, 15 from the 16th, 30 from the 17th and 16 from the 18th century). Special attention was given to the question of the relation among plural and dual in the declension of the numerals *two* and *both* and also to the development of the plural in the declension of the numerals *three* and *four*. All forms of the numerals *two, both, three* and *four* in all cases compared in the different periods are given. The number declension is also examined in prepositional phrases. At the end of the paper the frequency of the nondeclinable forms of the numerals *two, both, three* and *four* is given.

KEY WORDS: *both, Čakavian, four, numerals, three, two*

